

**Raftul
Denisei**

Colecție coordonată de
DENISA COMĂNESCU

JAVIER CERCAS

Legile frontierei

Traducere din spaniolă de
CORNELIA RĂDULESCU

HUMANITAS
fiction

Redactor: Iuliana Glăvan
Coperta: Angela Rotaru
Tehnoredactor: Manuela Măxineanu
Corector: Cecilia Laslo
DTP: Andreea Dobreci, Carmen Petrescu

Tipărit la Tipo Lidana – Suceava

JAVIER CERCAS
LAS LEYES DE LA FRONTERA
© Javier Cercas, 2012
All rights reserved.

© HUMANITAS FICTION, 2015,
pentru prezenta versiune românească

ISBN 978-973-689-910-2
Descrierea CIP este disponibilă
la Biblioteca Națională a României.

EDITURA HUMANITAS FICTION
Piața Presei Libere 1, 013701 București, România
tel. 021/408 83 50, fax 021/408 83 51
www.humanitas.ro

Comenzi online: www.libhumanitas.ro
Comenzi prin e-mail: vanzari@libhumanitas.ro
Comenzi telefonice: 0372 743 382, 0723 684 194

Pentru Raül Cercas și Mercè Mas.
Pentru gașcă, pentru o prietenie
de peste patruzeci de ani.

*Nous sommes si accoutumés à nous déguiser aux autres
qu'enfin nous nous déguisons à nous-mêmes.*¹
François de La Rochefoucauld

---

1 „Suntem atât de obișnuiți să ne prefacem în fața altora, încât în cele din urmă ne prefacem și față de noi înșine.“ La Rochefoucauld, *Maxime și reflecții*, trad. rom. Aurel Tita, Ed. Minerva, București, 1972, p. 35. (N. tr.)

Partea întâi
DINCOLO

- Începem?
- Începem. Dar mai întâi lasă-mă să-ți mai pun o întrebare. E ultima.
- Dă-i drumul.
- De ce ai acceptat să scrii cartea asta?
- Nu ți-am spus? Pentru bani. Trăiesc din scris.
- Da, știi, dar doar pentru asta?
- Acum, drept e și că nu ai mereu ocazia să scrii despre un personaj precum Zarco, dacă la asta te gândeai.
- Adică vrei să spui că Zarco te interesa și înainte de a ți se propune să scrii despre el?
- Firește, ca pe toată lumea.
- Înțeleg. Dar să știi că ce-am să-ți povestesc eu nu e povestea lui Zarco, ci a relației mele cu el; cu Zarco și cu...
- Știi, știi, am mai vorbit despre asta. Putem începe?
- Da, putem începe.
- Spune-mi când l-ai cunoscut pe Zarco.
- La începutul verii anului 1978. Era o perioadă ciudată. Sau așa mi-o amintesc eu. Franco murise de trei ani, dar țara continua să fie condusă de legi franchiste și mirosea la fel ca franchismul: a căcat. Pe atunci aveam șaisprezece ani, la fel și Zarco. Locuiam foarte aproape și în același timp foarte departe unul de altul.
- Ce vrei să spui?
- Cunoști orașul?

— În linii mari.

— Cu atât mai bine: cel de atunci abia seamănă cu cel de acum. Într-un fel, Gerona de atunci era încă o așezare de după război, un fel de sat mare, obscur și clerical, dând în câmp și înecat în ceață pe timp de iarnă; nu zic că Gerona de azi e mai bună – într-o anumită măsură e chiar mai rea; zic doar că e altfel. De exemplu, pe atunci era înconjurată de o centură de cartiere în care locuiau „pripășiții“. Cuvântul nu se mai folosește, dar atunci desemna emigranții veniți în Catalonia din restul Spaniei, în general oameni care n-aveau după ce bea apă și care veniseră aici să-și câștige traiul... Dar toate astea le știi. Ceea ce poate nu știi e că, așa cum îți spuneam, orașul era înconjurat de cartierele: Salt, Pont Major, Germans Sàbat, Vila-roja. Acolo viețuia pleava societății.

— Acolo locuia și Zarco?

— Nu: Zarco locuia printre pleava plevei, în niște adăposturi provizorii, la granița nord-estică a orașului. Iar eu locuiam la nici două sute de metri de el: deosebirea e că el era dincolo de frontieră, imediat cum treceai de parcul La Devesa și de râul Ter, iar eu dincoace, chiar înaintea de frontieră. Casa noastră era pe strada Caterina Albert, actualmente în cartierul La Devesa, însă atunci nu era cine știe ce, era o zonă de grădini și maidane la marginea orașului; cu zece ani în urmă, la finele anilor șaiszeci, pe acele locuri se ridicaseră câteva blocuri izolate, iar ai mei închiriaseră acolo un apartament. Într-un fel, și ăla era un cartier de „pripășiți“, deși cei care locuiam în acea zonă nu eram la fel de săraci, majoritatea familiilor erau familii de funcționari din clasa medie, ca a mea – tata avea un post de subaltern la deputăție –, familii care nu erau de baștină din oraș, dar nici nu se considerau „pripășiți“, și oricum nici nu voiau să știe de ceilalți, sau măcar de ăia foarte săraci, ăia din Salt, Pont Major, Germans Sàbat și Vilarroja. Cu atât mai puțin de cei care viețuiau în barăcile provizorii. De fapt, sunt sigur că cei de pe strada Caterina Albert nici nu puseseră vre-

dată piciorul acolo, nici ceilalți din oraș. Unii poate nici nu știau că existau, sau se făceau că nu știau. Dar eu știam. Nu știam exact ce erau, nu fusesem nici eu pe acolo, însă știam că erau acolo, ca un fel de legendă de nimeni confirmată sau dezmințită; în fond, cred că pentru noi, puștii din cartier, termenul de „adăposturi“ evoca imaginea epică a unui refugiu în vremuri de restriște, sunt sigur că avea un aer atrăgător de roman de aventuri. De aceea spuneam că locuiam foarte aproape și foarte departe de Zarco: pentru că ne despărțea o frontieră.

— Și cum ai trecut-o? Vreau să spun, cum se face că un puști din clasa de mijloc s-a împrietenit cu unul ca Zarco?

— Pentru că la șaisprezece ani toate frontierele sunt poroase, sau cel puțin așa erau atunci. Însă a fost și întâmplarea. Dar mai întâi trebuie să-ți spun o poveste.

— Dă-i drumul.

— N-am mai spus-o nimănui; mă rog, doar psihanalistului. Dar dacă nu ți-o spun n-ai să înțelegi cum și de ce l-am cunoscut pe Zarco.

— Nu-ți face griji, dacă nu vrei, n-o bag în carte; iar dacă o bag și nu-ți place cum am făcut, o scot. Doar așa ne-am înțeles, nu-mi încalc cuvântul.

— De acord. Știi, am tot auzit o vorbă – copilăria e crudă –, dar eu zic că adolescența e mult mai crudă decât copilăria. În cazul meu așa a fost. Aveam un grup de prieteni de pe strada Caterina Albert, cel mai apropiat era Matías Giral, mai erau și Canales, Ruiz, Intxausti, frații Boix, Herrero și cine-o mai fi fost. Eram cam de aceeași vârstă, ne știam de la opt-nouă ani și învățam la școala din apropiere, Liceul Mariștilor; fi-rește, cu toții veneam din alte locuri, în afară de frații Boix, care erau din Sabadell și care între ei vorbeau catalana. Ce mai: eu nu am avut frați, doar o soră, și cred că nu exagerez spunând că băieții ăia cu care mă împrietenisem în copilărie erau ca niște frați pentru mine.

Numai că în adolescență n-au mai jucat acest rol. Schimbarea s-a produs cu un an înainte să-l cunosc pe Zarco, când

la începutul anului școlar precedent ne venise un nou coleg. Se numea Narciso Batista și repeta anul II al treptei a doua de liceu. Taică-său era președinte la deputăție și șeful tatălui meu; așa că ne știam din vedere. De aceea și din cauza ordinii alfabetice (la catalog, Cañas venea după Batista) ne-au așezat în aceeași bancă și așa am devenit primul lui prieten de la noua școală; datorită mie s-a împrietenit cu Matías, apoi și cu restul grupului meu de prieteni. A devenit și liderul grupului, un grup care până atunci nu avusese un lider (sau nu știu eu să fi avut) și poate că îl căuta, pentru că sentimentul care predomină în adolescență e frica, iar frica cere lideri cu care să o combată. Batista era cu vreo doi ani mai mare decât noi, era bine dezvoltat, puternic și știa să se facă ascultat; în plus, avea tot ce-și putea dori cineva venit din altă parte: în primul rând, o familie solidă, bogată și catalană (deși se considerau foarte spanioli și disprețuiau tot ce era catalan, sau catalanist, mai ales dacă era vorba de Barcelona); apoi, un apartament mare în zona nouă a orașului, un carnet de membru al clubului de tenis, o casă de vară la S'Agaró și alta de iarnă în La Molina, o motocicletă de 75 de cmc și un loc doar al lui pe strada La Rutlla, un fost garaj hodorogit în care să-și petreacă după-amiezile ascultând rock-and-roll, fumând și bând bere.

Până aici, toate bune. Dar mai departe... Ce vreau să spun: la doar câteva luni după venirea lui, atitudinea lui Batista față de mine s-a schimbat, simpatia a devenit antipatie, antipatia – ură, ura – violență. De ce? Nu știu. M-am gândit adesea că pur și simplu oi fi fost doar țapul ispășitor pe care l-a inventat Batista ca să exorcizeze frica esențială a grupului. Dar repet, nu știu: tot ce știu este că într-un interval foarte scurt am devenit din prietenul lui – victima lui.

Cuvântul victimă sună melodramatic, însă prefer melodrama în locul minciunii. Batista a început prin a râde de mine: deși limba sa maternă era catalana, râdea de mine că o vorbeam și eu, și nu pentru că aș fi vorbit-o stricat, ci pentru că-i

disprețuia pe cei ce vorbeau catalana fără să fie catalani; râdea și de cum arătam și mă striga Dumbo, pentru că, zicea el, aveam urechile la fel de mari ca cele ale elefantului lui Disney; râdea și de faptul că n-aveam nici o trecere la fete, râdea de ochelarii mei de tocilar și de notele mele de tocilar. Glumele deveneau din ce în ce mai feroce, n-am reușit să le pun capăt, iar prietenii mei, care la început doar râdeau, au sfârșit prin a participa din plin la acestea. În scurt timp, cuvintele n-au mai fost de ajuns. Batista s-a apucat, mai în glumă, mai în serios, să-mi tragă pumni în spinare și în coaste, sau câte o palmă; perplex, eu râdeam sau mă făceam că dau și eu, încercam să transform violența într-o glumă. Asta a fost la început. Apoi, când a devenit imposibil să mai maschez brutalitatea în amuzament, râsul mi s-a transformat în lacrimi și în dorința de a fugi. Repet, Batista nu era singur: era marele bătaș, sursa și catalizatorul violenței, dar ceilalți prieteni ai mei (cu excepția lui Matías, care mai încerca din când în când să-l oprească pe Batista) se transformaseră și ei într-o haită. Ani în șir am încercat să dau uitării perioada aceea, până când, recent, m-am silit să mi-o reamintesc și mi-am dat seama că unele scene îmi rămăseseră înfipite în memorie precum un cuțit în pânțele. Odată Batista m-a aruncat într-un pârâu înghețat care mai curge și acum prin La Devesa. Altă dată, într-o seară pe când ne aflam cu toții în garajul din La Rutlla, prietenii mei m-au despuiat și m-au închis în pod, unde era întuneric beznă, și ore în șir, în pielea goală, mi-am înghițit lacrimile, auzindu-le râsetele, țipetele, discuțiile și muzica pe care o ascultau. Altă dată – într-o sâmbătă în care le spuseseam alor mei că aveam să dorm acasă la Batista, în S'Agaró – m-au închis din nou în garaj, unde am stat singur, fără lumină, apă și mâncare, aproape douăzeci și patru de ore, de sâmbătă după-amiază până duminică la prânz. Iar altă dată, către sfârșitul anului școlar, când nu făceam decât să fug de Batista, chiar am crezut că-mi sunase ceasul, căci împreună cu Canales, Herrero și frații Boix m-au încolțit în toaleta

școlii și preț de câteva secunde care mi s-au părut interminabile Batista m-a băgat cu capul în veceul în care tocmai făcuseră pipi, în timp ce auzeam râsetele tuturor. Să mai continui?

— Doar dacă vrei. Dacă povestind asta simți o ușurare.

— Nu mă simt mai bine dacă povestesc, acum nu. Ce mă miră e că-ți povestesc toate astea dumitale, e altceva. Amintirile astea cu Batista sunt la fel ca multe altele din perioada aceea: mă simt de parcă le-aș fi visat, nu le-aș fi trăit. Te întrebi pe semne ce legătură au cu Zarco.

— Nu, mă întreb de ce nu ai dat în vileag persecuțiile alea.

— Și cui să fi spus, cui să-l fi denunțat? Profesorilor? Eram bine văzut la școală, dar nu aveam nici o dovadă că lucrurile astea chiar se petrecuseră. Dacă l-aș fi reclamat, m-ar fi luat drept mincinos sau turnător (sau și una, și alta), ceea ce ar fi agravat situația. Părinților mei? Tata și mama erau niște oameni buni, mă iubeau și îi iubeam, numai că în ultimul timp relația noastră se cam deteriorase, așa că n-aveam curaj să le spun. Și cum să le spun? Și ce să le spun? Mai ales că tatăl lui Batista era șeful lui tata, așa că dacă le spuneam, las' că picam de mincinos sau de pârâcios, dar îl și puneam pe tata într-o situație imposibilă. Cu toate astea, am fost de mai multe ori pe punctul de a-i spune, dar renunțam mereu. Iar dacă nu le spuseseam alor mei, cui să fi spus?

Treaba e că mersul zilnic la școală a devenit un calvar. Luni în șir m-am culcat și m-am sculat plângând. Mi-era frică. Simțeam furie și ranchiună și o adâncă umilință și mai ales vină, căci partea cea mai rea a umilinței e că te face să te simți tu vinovat. Mă simțeam încolțit. Voiam să mor. Și nu, nu-i adevărat ce ți-oi fi zicând dumneata acum: toată porcăria aia nu m-a învățat nimic, absolut nimic. Să cunoști răul absolut – căci asta era Batista pentru mine – nu te face mai bun decât alții; te face mai rău. Și nu servește absolut la nimic.

— Dumitale ți-a servit pentru a-l cunoaște pe Zarco.

— Da, dar doar la asta. Iar asta s-a întâmplat la puțin timp după terminarea anului școlar, când nu-mi mai văzusem

prietenii de o bucată de vreme. Cum nu mai mergeam la școală, mi-era mai ușor să mă ascund de ei, deși într-un oraș atât de mic nu era chiar simplu să te faci nevăzut, dar de asta aveam eu nevoie pentru ca ei să uite de existența mea. Trebuia să evit să mă întâlnesc cu ei prin cartier, trebuia să evit locurile pe unde obișnuisem să mergem, să evit zona garajului lui Batista din La Rutlla, să evit până și vizitele sau invitațiile lui Matías, care mă chema să ieșim cu toții, asta ca să-și spele păcatele și să ascundă sub o aparentă generozitate hărțuirea reală la care mă supuneau. Prin urmare, planurile mele pentru vara aceea erau să ies cât mai puțin pe stradă până în august, când aveam să plec în vacanță și să-mi petrec săptămânile acelea citind sau uitându-mă la televizor. Asta era ideea. Dar realitatea e că, oricât ar fi de dărâmat sau de laș, un puști de șaisprezece ani nu e în stare să stea o zi întreagă în casă, sau eu cel puțin nu am fost. Așa că la scurt timp am început să mă aventurez pe stradă, iar într-o după-amiază am intrat în pavilionul de distracții Vilaró.

Acolo l-am văzut prima dată pe Zarco. Pavilionul de distracții Vilaró era pe strada Bonastruc de Porta, în cartierul La Devesa, vizavi de podul de cale ferată. Era un local de jocuri pentru adolescenți, din cele care s-au înmulțit în anii șaptezeci și optzeci. Țin minte hala mare cu pereți goi, un loc pentru mașinuțe miniaturale de curse cu șase piste, mese de fotbal, jocuri cu marțieni și șase sau șapte jocuri electronice de noroc așezate în rând de-a lungul unui perete; în fundul hali erau automatele de răcoritoare și toaletele, iar la intrare se afla ghereța de sticlă a domnului Tomàs, un moșuleț ghebos, chelbos și pântecos, care-și scotea nasul din integrame doar dacă apărea vreo problemă (o mașină care se gripa, un veceu care se înfunda) sau, dacă se isca vreo altercație, ca să-i dea afară pe scandalagii și, cu un glas pițigăiat, să facă ordine. Într-o vreme mergeam acolo cu prietenii mei, dar cam de la venirea lui Batista nu mai fusesem; nici ei, așa că poate de aceea locul mi se

părea acum sigur, cam ca un crater de proiectil în timpul unui bombardament.

În ziua când l-am cunoscut pe Zarco ajunsese la Vilaró imediat după deschidere și mă așezasem să mă joc la mașina mea favorită, cea cu Rocky Balboa. Îmi plăcea jocul ăla: cincibile, o bilă bonus dacă făceai câteva puncte, iar la sfârșit primeai alte puncte bonus care te ajutau să termini lesne partida. O vreme localul a fost pustiu, apoi a intrat un grup de băieți care s-au dus la mașinuțe. Pe urmă o pereche a dat buzna. Un băiat și o fată, păreau să aibă între șaisprezece și nouăsprezece ani; prima mea impresie a fost că aveau în comun un fel de aer de familie, dar mai ales că erau niște pripășiți din ăia duri din afara orașului, poate că erau doi șuți. Domnul Tomàs a mirosit pericolul din clipa în care au trecut pe lângă ghereta sa de sticlă. Ei, voi de colo, a strigat el, deschizând ușa, unde vă duceți? Cei doi s-au oprit scurt. Care-i treaba, șefu'? a întrebat băiatul, ridicând mâinile ca pentru a se lăsa percheziționat; nu zâmbea, dar părea că se amuză: jucăm și noi o partidă, se poate? Domnul Tomàs l-a măsurat cu o privire bănuitoare și a spus ceva ce n-am auzit, apoi: Nu vreau probleme aici. Cine-mi face probleme îl dau afară. E clar? Cât se poate de clar, a zis băiatul pe un ton împăciuitoare, coborându-și brațele. Cu noi n-o să aveți probleme, șefu'. Paznicul a părut că se mulțumește cu acest răspuns și s-a băgat la loc în gheretă la integramele lui, în vreme ce cuplul înainta prin pavilion.

— Erau ei.

— Da, băiatul era Zarco, fata era Tere.

— Tere era iubita lui Zarco?

— Bună întrebare: dacă aș fi știut răspunsul la timp, aș fi scăpat de multe probleme; o să afli mai încolo. Chestia e că, la fel ca domnul Tomàs, de cum i-am văzut intrând pe Zarco și pe Tere, am simțit pe loc un fel de nesiguranță, senzația că de-acum înainte se putea întâmpla orice în pavilion, și pri-

mul meu impuls a fost să las naibii mașina cu Rocky Balboa și s-o șterg.

Dar am rămas. Am încercat să-i ignor, ca și cum n-ar fi fost acolo, și să joc mai departe. N-am reușit, și la un moment dat am simțit o mână pe umăr care m-a făcut să tresar. Ce e, Ochelaristule? Era Zarco; voia să-mi ia locul în fața jocului mecanic. Mă privea cu niște ochi foarte albaștri¹, avea un glas răgușit, părul cu cărare pe mijloc și purta o haină de blugi peste o cămașă bej foarte mulată. A repetat, sfidător: Ai o problemă? Mi s-a făcut frică. I-am arătat mâinile și am spus: Am terminat. Am dat să plec, dar exact atunci m-am pomenit că Tere îmi barează drumul și că fețele noastre sunt foarte aproape, la o palmă distanță. Prima reacție a fost de surpriză, a doua de uluire. Ca și Zarco, era foarte slabă, foarte brunetă, nu foarte înaltă, cu zvelțețea aceea elastică pe care o așiseau șuții pe atunci. Avea părul drept și negru, ochi verzi și cruzi, o aluniță lângă nas. Din tot corpul radia calmul unei femei foarte sigure pe ea, mai puțin un tic: își bățâia piciorul stâng în sus și în jos, ca un piston. Purta un tricou alb și blugi și-și ținea geanta în bandulieră. Ce, vrei să pleci? A zâmbit cu niște buze roșii și cărnoase ca două căpșuni. N-am apucat să răspund pentru că Zarco m-a înșfăcat de braț, silindu-mă să mă răsucesc. Tu rămâi frumușel aici, Ochelaristule, mi-a poruncit el și s-a apucat să joace la mașina cu Rocky Balboa.

Juca prost, așa că a terminat repede. Îmi bag picioarele, a zis el și a tras un pumn în aparat. M-a privit furios, dar până să spună ceva, Tere a izbucnit în râs, l-a tras din fața mașinii și a vârat altă monedă. Bombănind, Zarco a stat și s-a uitat la ea cum joacă, alături de mine. Cei doi comentau chichițele jocului fără să mă bage în seamă, dar, între două bile, Tere mă observa cu coada ochiului. Lumea dădea năvală în pavilion, domnul Tomàs ieșea întruna din ghereta sa de sticlă. Încet-încet

---

1 Zarco (în spaniolă) – cu ochi albaștri. (N. tr.)

Cuprins

Partea întâi	
DINCOLO	9
Partea a doua.	
DINCOACE	151
Epilog	
ADEVĂRATA ISTORIE	
A LUI LIANG SHAN PO	299
Nota autorului	315